

De kracht en voordelen van blijven(d) leren

Manifest over
volwasseneneducatie
in de 21e eeuw

EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS

Manifest over volwasseneneducatie *in de 21e eeuw*

EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS

Gepubliceerd door: European Association for the Education of Adults - EAEA

Tekst: De inhoud van deze tekst is het resultaat van gezamenlijke inspanningen van de medewerkers, het bestuur en de leden van de EAEA.

EAEA (2024). Manifest over volwasseneneducatie in de 21e eeuw: De kracht en voordelen van blijven(d) leren. EAEA.

Opmaak: Nina Turina, Studio Noon

Jaar: 2024

Deze publicatie is tot stand gekomen met financiële steun van het Finse ministerie van Onderwijs en Cultuur.

Gefinancierd door de Europese Unie. Daar de auteur(s) van deze publicatie hun opvattingen op persoonlijke titel kenbaar maken, komen deze niet noodzakelijkerwijs overeen met de opvattingen van de Europese Unie (EU) of het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA). De EU of het EACEA kan dan ook op geen enkele wijze verantwoordelijk worden gehouden voor de inhoud van dit document.

MINISTRY OF
EDUCATION AND CULTURE
FINLAND

Co-funded by
the European Union

Contents

De kracht en voordelen van blijven(d) leren	03
Vrede en democratie	06
Milieuduurzaamheid en de groene transitie	09
Welzijn en weerbaarheid	12
Levensvaardigheden	14
Inclusie, emancipatie en sociale rechtvaardigheid	17
Werkgelegenheid en werk	20
Digitalisering	23
Demografische veranderingen en migratie	25
Volwasseneneducatie en Europees & internationaal beleid	28

De kracht en voordelen van blijven(d) leren

De European Association for the Education of Adults (EAEA - de Europese Associatie voor de volwasseneneducatie) streeft ernaar om met dit manifest een Lerend Europa te creëren:

een Europa dat in staat is om de toekomst op een positieve manier vorm te geven op basis van de benodigde vaardigheden, kennis en competenties. De EAEA en haar 120 leden in 43 Europese landen stimuleren volwasseneneducatie in heel Europa, zodat er een samenleving ontstaat die kan inspelen op de uitdagingen waar Europa mee geconfronteerd wordt.

Met dit manifest willen we laten zien hoe volwasseneneducatie kan helpen bij het vinden van oplossingen voor de vele uitdagingen binnen Europa. We doen dit aan de hand van argumenten, onderzoeksbevindingen, goede praktijken en verhalen van ervaringsdeskundigen. Daarbij komt één ding steeds naar voren: volwasseneneducatie kan mensen helpen om hun leven te veranderen en speelt een cruciale rol in het transformatieproces van samenlevingen.

Daarnaast willen we benadrukken dat leren gewoon heel leuk is. Volwasseneneducatie kan vele voordelen opleveren: deelnemers krijgen meer zelfvertrouwen, hebben meer sociale contacten, zijn gezonder en zo zijn er nog veel meer pluspunten. Iedereen zou de kans moeten krijgen om te leren en zelf te ervaren hoe waardevol deze ervaringen zijn.

Laten we dus een Lerend Europa creëren waarin we allemaal profiteren van de kracht en voordelen die blijven(d) leren met zich meebrengt!

Wat verstaan we onder volwasseneneducatie?

Volwasseneneducatie omvat drie verschillende domeinen op het gebied van leren en vaardigheden. Ten eerste geletterdheid en basisvaardigheden, ten tweede vervolgopleiding en beroepsvaardigheden, en ten derde informeel en niet-formeel leren en burgerschapsvaardigheden.

Het uiteindelijke doel van volwasseneneducatie is ervoor te zorgen dat volwassenen gedurende hun hele leven actief kunnen deelnemen aan de samenleving en het arbeidsproces. Volwasseneneducatie helpt mensen om de benodigde competenties te ontwikkelen, zodat zij hun rechten kunnen uitoefenen en hun eigen lot kunnen bepalen. Het bevordert persoonlijke en beroepsmatige ontwikkeling en zorgt ervoor dat volwassenen actiever betrokken raken bij de samenleving, bij hun gemeenschap en bij hun omgeving in het algemeen. Het draagt bij aan het realiseren van een gezond milieu, economisch welzijn en passend werk voor iedereen.

Volwasseneneducatie is dan ook een “cruciaal middel om armoede te bestrijden, gezondheid en welzijn te verbeteren en een duurzame samenleving te creëren.”¹

Veel Europese landen hebben een lange traditie op het gebied van volwasseneneducatie. In het Zweeds noemt men dit *folkbildning*, in het Duits *Volksbildung* en het Spaans *educación popular*.

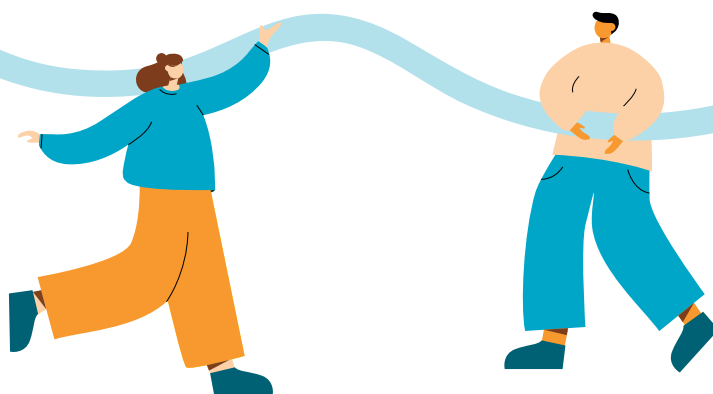
¹ UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2015). UNESCO Recommendation on Adult Learning and Education (RALE). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.uil.unesco.org/en/adult-education/unesco-recommendation>.

Wij brengen alle vormen van leren samen, maar richten ons op de niet-formele en algemene volwasseneneducatie.

De European Association for the Education of Adults (EAEA) heeft samen met haar 120 leden in 43 landen de volgende kernbeginselen opgesteld ten aanzien van volwasseneneducatie:

- Volwasseneneducatie is een mensenrecht en een algemeen goed.
- Iedereen heeft het recht op toegang tot en deelname aan kwalitatief hoogwaardige volwasseneneducatie.
- Volwasseneneducatie kan levens, gezinnen, buurten en gemeenschappen transformeren. Het kan landen en Europa beter maken.
- Iedereen kan leren, ongeacht leeftijd, achtergrond, gemeenschap of neurodiverse aandoening (zoals ADD, autisme, dyslexie)
- Volwasseneneducatie is een integraal onderdeel van democratische samenlevingen en structuren.
- Volwasseneneducatie moet gestoeld zijn op sociale inclusie, gelijkheid en waardering voor diversiteit.
- De lerende moet centraal staan bij de ontwikkeling, de methodieken, het proces en de resultaten van elke vorm van volwasseneneducatie.
- Volwasseneneducatie kan mensen de kracht geven om deel te nemen aan de samenleving.

- Formele en informele leeromgevingen bieden transformatieve leerervaringen voor het maatschappelijk en algemeen goed.
- Volwasseneneducatie moet flexibel zijn en inclusieve, volledige ondersteuning bieden, zodat ook mensen bereikt worden die een achterstand hebben, gemarginaliseerd zijn en/of geringe basisvaardigheden bezitten.
- Volwasseneneducatie moet eraan werken om mensen met een leerachterstand te bereiken en het zogeheten Mattheuseffect (d.w.z. mensen met een betere vooropleiding hebben vaak ook meer mogelijkheden om door te leren) tegen te gaan en te voorkomen dat personen met beperkte formele kwalificaties worden uitgesloten.
- Door maatschappelijk inclusieve en creatieve methodes en praktijken te gebruiken die zelfstandigheid bevorderen, worden waardevolle, transformatieve en inspirerende leerervaringen gecreëerd. Dit is vooral belangrijk voor mensen die als gevolg van eerdere negatieve ervaringen het vertrouwen in het formele leersysteem hebben verloren.
- Volwasseneneducatie verbetert het welzijn, de geestelijke gezondheid en de ontwikkeling van individuen en gemeenschappen.
- Bevoegd onderwijzend personeel (veelal aangeduid als docenten, trainers of leraren) en ondersteunend personeel zijn cruciaal om hoogwaardige programma's voor volwasseneneducatie uit te voeren die impact hebben op de samenleving.
- Meer capaciteit ontwikkelen en goede analyses maken van de effectiviteit van het lesaanbod zijn essentieel om in te kunnen spelen op veranderingen op het gebied van leren en lesgeven.
- Samenwerking op institutioneel, lokaal, regionaal, Europees en wereldwijd niveau is cruciaal voor de zichtbaarheid van volwasseneneducatie, maar ook voor *peer learning* (intercollegiaal of samenwerkend leren) en het delen van beste praktijken.
- In het gedeelte 'Beleidsadviezen' van dit manifest staan voorstellen om de doelen uit deze kernbeginselen te realiseren.

Vrede en democratie

De uitdagingen:

- toename van haat zaaien, radicalisering, populisme, xenofobie (vreemdelingenhaat), antisemitisme en het ontkennen van wetenschappelijk bewijs (vaak verspreid en versterkt door sociale media en nepnieuws)
- een sterke toename van autoritair gezag, gespannen geopolitieke situaties en zorgwekkende verkiezingsresultaten en veranderingen in het stemgedrag van kiesgerechtigden
- gewapende conflicten en noodsituaties binnen en buiten Europa

Welke rol kan volwasseneneducatie spelen?

Volwasseneneducatie is een belangrijk middel om het kritisch denkvermogen te stimuleren en om een levendige en inspirerende samenleving te creëren. Tegelijkertijd biedt volwasseneneducatie een veilige ruimte om actief burgerschap te bevorderen. Het kan bogen op een lange traditie als bruggenbouwer die mensen over (lands)grenzen heen met elkaar verbindt en verzoening mogelijk maakt. Competenties op het gebied van burgerschap kunnen het onderling vertrouwen vergroten en een tegenwicht vormen voor negatieve verhalen over anderen. Dit moet niet alleen binnen Europa maar wereldwijd worden bevorderd. Volwasseneneducatie kan zorgen voor meer begrip en verantwoordelijkheidsgevoel onder Europeanen ten aanzien van het koloniaal verleden en de daaruit voortvloeiende huidige mondiale machtsverhoudingen.

Volwasseneneducatie is cruciaal om de digitale wereld te kunnen begrijpen en speelt een belangrijke rol bij het bevorderen van een hoog niveau van

mediageletterdheid. Volwasseneneducatie brengt mensen samen en zorgt voor meer begrip tussen lerende volwassenen en tussen verschillende groepen mensen.

Zo vormt volwasseneneducatie een ruimte om ideeën uit te wisselen en om samenwerking en respect te bevorderen. Volwasseneneducatie helpt om de verantwoordelijkheden van het maatschappelijk middenveld te vergroten en geeft mensen het gevoel tot Europa en de wijdere wereld te behoren. Democratie is alleen mogelijk als er sprake is van brede participatie en iedereen kan bijdragen aan het besluitvormingsproces, waarbij zowel burgers als belanghebbenden hun kritische stem mogen laten horen over politieke en maatschappelijke kwesties.

De EAEA en haar leden staat volledig achter Europa en de Europese waarden. Wij denken dat vrede, democratie, interculturele dialoog, sociale rechtvaardigheid en samenwerking cruciaal zijn voor een Europa vol respect, participatie en cohesie.

Democratie en Europese volwasseneneducatie hebben gemeenschappelijke wortels en een gemeenschappelijke historie. Veel organisaties op het gebied van volwasseneneducatie zijn opgericht als gevolg van emancipatoire bewegingen (arbeiders, vrouwen, religieuze organisaties, etc.) en zijn dan ook van belang geweest bij de ontwikkeling van democratische structuren, de verzorgingsstaat en een welvarend Europa.

Onderzoeksbevindingen

Preston (2004) heeft de impact van volwasseneneducatie op het maatschappelijk bestaan van deelnemers en op het vormen van waarden (en dan in het bijzonder tolerantie) geanalyseerd. Individuele betrokkenheid bij volwasseneneducatie is een voorspeller van maatschappelijke betrokkenheid, want: "hoe meer deelnemers zich betrokken voelen bij hun opleiding, des te meer zijn ze gemiddeld genomen bereid om een positieve rol te vervullen in de maatschappij".² Bovendien zorgt volwasseneneducatie ervoor dat mensen verdraagzamer zijn ten opzichte van andere rassen en hun stemrecht uitoefenen bij verkiezingen. Een van Prestons conclusies was dat leren impact heeft op zowel informele als formele participatie van burgers. Leren helpt mensen om hun sociale netwerken op te bouwen, te onderhouden, opnieuw vorm te geven en uit te breiden.

Daarnaast wordt het vormen van waarden beïnvloed door leren. Zo meldden respondenten bijvoorbeeld positieve veranderingen op het gebied van tolerantie, begrip en respect. Recent onderzoek van Smith en Duckworth (2023) is kritisch over het gebrek aan beleid ten aanzien van het verwerven van vaardigheden en benadrukt de impact die onderwijsinstellingen en levenslang leren hebben op sociale rechtvaardigheid voor mensen, hun gezinnen en hun gemeenschappen.³ Maatschappelijke betrokkenheid als leeruitkomst is ook geanalyseerd door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).⁴

² Preston, J., & Feinstein, L. (2004). Adult education and attitude change: Wider benefits of learning (Research Report No. 11). Retrieved from <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10015019/>

³ Smith, R., & Duckworth, V. (2023). Transformative teaching and learning in further education: Pedagogies of hope and social justice. DOI: 10.1332/policypress/9781447362326.001.0001

⁴ Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD). (n.d.). Understanding the social outcomes of learning. Retrieved April 15, 2024, from <https://www.oecd.org/education/ceeri/understandingthesocialoutcomesoflearning.htm>

GOEDE PRAKTIJK

07

Burgerdiplomatie

De wereldproblematiek houdt niet op bij de landsgrenzen en kan alleen worden opgelost door middel van grensoverschrijdende samenwerking op politiek en maatschappelijk niveau. Het concept 'burgerdiplomatie' sloeg aan bij het Urban X-Change Network⁵, dat negen Duitse centra voor volwasseneneducatie (Volkshochschule) en diverse centra in Groot-Brittannië, Oekraïne en de Verenigde Staten de mogelijkheid biedt om grensoverschrijdende culturele en educatieve activiteiten uit te voeren in nauwe samenwerking met lokale stadsbesturen en burgerorganisaties.

In de Agenda voor 2030 is het thematisch kader vastgelegd. De onderwerpen lopen uiteen van afvalbeheer, vredeseducatie en het creëren van een gastvrije cultuur voor migranten tot de situatie van LHBTQIA+ gemeenschappen. Het project maakt niet alleen peer learning (coöperatief of samenwerkend leren) en uitwisseling van ideeën mogelijk, maar draagt ook bij aan een beter begrip van het partnerland.

⁵ Urban X-Change Network. (n.d.). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.urbanxchange-network.org/>

De rol van leren ten tijde van crisis

Aanbieders van volwasseneneducatie in het door oorlog geteisterde Oekraïne kregen te maken met abrupte veranderingen toen Russische troepen in februari 2022 hun land binnenvielen. Maar de voornaamste rol van leerkrachten in de Oekraïense volwasseneneducatie is ongewijzigd gebleven: vaardigheden overbrengen, gemeenschappen ondersteunen en de weerbaarheid van mensen vergroten. Bij dit laatste aspect kan het gaan om geestelijke of fysieke gezondheid, overleven in crisissituaties of mensen leren om zich aan te passen aan een nieuwe regio (in Oekraïne of in het buitenland).

Het centrum voor volwasseneneducatie in Nikopol – een stad in het zuiden van Oekraïne op luttele kilometers afstand van de kerncentrale die tijdens de eerste fase van de oorlog werd ingenomen – beschikte over naaimachines en organiseerde een korte cursus van enkele dagen voor 40 tot 45 vrouwen, waarin ze leerden om kleren te naaien en EHBO-trommels samen te stellen voor het leger en de lokale verdedigingstroepen.

Oekraïense instellingen voor volwasseneneducatie blijven hun activiteiten uitvoeren en ontwikkelen nieuwe kortdurende beroepsopleidingen voor binnenlandse ontheemden, oorlogsveteranen en mensen die hun baan zijn kwijtgeraakt. Middels individuele sessies en speciale groepssessies op basis van kunsttherapie bieden ze deze mensen psychologische steun. Veel cursussen vinden plaats in schuilkelders. In Oekraïne begint men steeds meer in te zien hoe belangrijk volwasseneneducatie is voor de samenleving: de vraag naar niet-formele educatieve programma's voor volwassenen is dan ook groot en er wordt vanuit de lokale gemeenschap budget hiervoor vrijgemaakt.

Eirini, Germany

“Hallo, mijn naam is Eirini en ik zit nu ruim een jaar op de Volkshochschule (VHS) Bochum. Ik kom oorspronkelijk uit Griekenland en woon sinds 2015 in Duitsland. Vroeger had ik een enorme hekel aan leren en daarom ben ik zonder diploma van school gegaan. Maar sinds ik op de VHS zit, heb ik mijn mening bijgesteld.

Van het begin af vond ik de lessen leuk en voelde ik me uitgedaagd. Ook mijn ervaringen met andere deelnemers waren vrijwel zonder uitzondering positief. Ik kwam in aanraking met de VHS Bochum via mijn contactpersoon bij het arbeidsbureau.

Aanvankelijk was ik bang om weer naar school te gaan, mede omdat mijn Duits verre van perfect was. Maar mijn docenten op de VHS waren erg goed en mijn Duits is nu veel beter. De VHS heeft mij geholpen om in te zien wat ik met mijn leven kan doen en hoe ik mij verder wil ontwikkelen.

Ik ben heel blij dat ik mij aangemeld heb bij de VHS en ik zou het iedereen aanraden die tegenslag in het leven heeft gehad en nu alsnog een diploma wil halen. Tijdens het gezamenlijk project (waar we de helft van het schooljaar aan gewerkt hebben) realiseerde ik mij dat het geen verschil uitmaakt waar mensen vandaan komen of wie ze zijn. We moeten ons samen inzetten om deze wereld leefbaar te houden, voor onszelf en voor de volgende generatie.”

Milieuduurzaamheid en de groene transitie

De uitdagingen:

- Klimaatverandering en de gevolgen hiervan
- Milieuproblemen zoals verlies van biodiversiteit, voedselverspilling, luchtverontreiniging, plasticvervuiling, bodemaantasting
- De duurzaamheidsdoelstellingen (SDG, sustainable development goals) behalen en implementeren

Welke rol kan volwasseneneducatie spelen?

Volwasseneneducatie draagt bij aan duurzaamheid op alle niveaus, en doet dat niet alleen door het overbrengen van vaardigheden, kennis en competenties. Volwasseneneducatie biedt tevens informatie, ruimte voor debat en creativiteit om nieuwe levensstijlen, nieuwe projecten en nieuwe benaderingen te ontwikkelen die nodig zijn voor de groene transitie en duurzame ontwikkeling. Hiertoe behoren praktische oplossingen voor zeer specifieke problemen (bijv. recycling en upcycling van materialen; tuinaanleg en bijenteelt in de stedelijke omgeving), maar ook de dialoog met elkaar aangaan en bredere maatschappelijke debatten voeren om de rol van alle belanghebbenden beter te begrijpen en tot de kern van het probleem te komen. Zoals de voorbeelden van goede praktijken aantonen, kan volwasseneneducatie innovatieve manieren van leven, leren en werken bevorderen.

Het aanpakken van de klimaatcrisis kan gezien de enorme omvang van deze taak onoverkomelijk lijken, zowel op individueel niveau als op het niveau van de gemeenschap.

En toch tonen de vele uiteenlopende voorbeelden die deelnemers, docenten en gemeenschapsorganisaties hebben gedeeld met EAEA aan dat er in de praktijk al een heleboel initiatieven ondernomen worden.

En hoewel de lokale context of persoonlijke motivatie om actie te ondernemen kan verschillen, zien we overal dat er sprake is van daadkracht, empathie en dialoog. Als we naar de wereldwijde Agenda voor 2030 kijken, dan blijkt dat volwasseneneducatie bijdraagt aan het bereiken van alle 17 duurzaamheidsdoelstellingen door een solide basis te leggen voor veranderingen op maatschappelijk, politiek, economisch, ecologisch en cultureel gebied. In elk van de 17 doelstellingen is er minimaal één aandachtspunt dat draait om (bewustwording van) het belang van opleiding of scholing. Tegelijkertijd zijn volwasseneneducatie en levenslang leren niet alleen een algemeen doel en een methode om de duurzaamheidsdoelstellingen te behalen, maar ook een specifiek doel. Volgens doelstelling 4 moet iedereen toegang hebben tot kwalitatief hoogwaardig onderwijs en de kans krijgen om een leven lang te leren.

Onderzoeksbevindingen

De transitie naar een groene economie⁶ vraagt om veranderingen in alle sectoren en beroepen. Beroepsopleidingen en volwasseneneducatie hebben hier een fundamentele rol te vervullen. Het belang van deze rol dient ook te worden onderkend door beleidsmakers bij het toewijzen van financiering ten behoeve van economisch herstel. Of het nu gaat om nieuwe vaardigheden voor nieuwe banen (bijv. in de duurzame energie) of om bijscholing of omscholing (bijv. de overstap naar biologische landbouw en afvalbeheer), één ding is zeker: volwasseneneducatie en het ontwikkelen van vaardigheden zijn cruciaal voor de toekomst van het bedrijfsleven, van alle werknemers en van onze economie.

⁶ Shinyoung Jeon (OESO): *Adult education and training for green transitions; In: The role of adult education in fostering environmental awareness; Wenen 2020; p. 11-16.*

GOEDE PRAKTIJK

Project Citizen's Passport

Citizen's Passport 2030⁷ is een project van de Volksuniversiteit Jura in Zwitserland waarbij deelnemers aan volwasseneneducatie punten in vier categorieën leeractiviteiten kunnen verdienen: duurzaamheid & milieu, introspectie & luistervaardigheid, gemeenschapsvorming & sociale inclusie, en fysiek & geestelijk welzijn. Deze vier categorieën beslaan de duurzaamheidscompetenties en de vaardigheden die nodig zijn voor de groene transitie. Door lessen bij te wonen kunnen deelnemers punten verzamelen en stempels in hun 'paspoort' verdienen. Deelnemers kunnen ook punten verzamelen door bepaalde boeken te lezen uit de Bibliobus, een rijdende bibliotheek die dorpen in afgelegen regio's aandoet. Eenmaal per jaar wordt aan de 'beste' deelnemers (d.w.z. met de meeste stempels in hun paspoort) een prijs uitgereikt.

⁷ Le projet "Passeport Citoyen 2030" a été réalisé de 2020 à 2022 avec l'UP Jurassienne. (n.d.). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.passeportcitoyen2030.ch/>

GOEDE PRAKTIJK

Koken op zonne-energie in Georgië

In het kader van het subsidieprogramma Innovation in Adult Education van DVV International heeft het interactieve museum SHUQURA een project uitgevoerd waarbij voorlichting werd gegeven over koken op zonne-energie met behulp van een parabolische spiegel.⁸ Het doel was om het gebruik van zonne-energie en milieuvriendelijke kookmethodes populairder te maken in Georgië. Daartoe heeft SHUQURA vijf *solar cookers* (zonneovens) gemaakt en verdeeld onder vijf centra voor volwasseneneducatie in Georgië. Het project beoogt bewustzijn over efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen te vergroten en biedt de lokale gemeenschap een alternatieve vorm van energiegebruik. De centra voor volwasseneneducatie gebruiken de zonneoven voor kookworkshops, maar ook voor publieke evenementen in de open lucht. Daarnaast hebben de betrokken centra milieuvriendelijke diensten opgezet en werken ze samen met lokale gemeenschappen om voorlichting te geven over ecologische vraagstukken (zoals duurzame gebouwen en materialen) en over milieubewuste maatschappelijke ontwikkeling.

⁸ DVV International revealed the winners of the grant programme "Innovation in Adult Education." (n.d.). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.dvv-international.ge/georgia/news/article/dvv-international-revealed-the-winners-of-the-grant-programme-innovation-in-adult-education>

We Change It-groep

Vrijwilligersorganisatie ASTO⁹ (Patras, Griekenland) formeert kleine groepen (15 tot 20 mensen) om diverse activiteiten uit te voeren. Er is geen strikte scheiding tussen cursisten en docenten en alle groepen zijn gebaseerd op peer learning (samenwerkend leren). De groepen hebben specifieke thema's en vergelijkbare doelen; ze discussiëren over bepaalde onderwerpen en ondernemen vervolgens actie. De We Change It-groep was opgezet nadat enkele leden van de gemeenschap op vrijwillige basis het plaatselijke strand hadden schoongemaakt. Het begon als een kleinschalig initiatief, maar geleidelijk meldden steeds meer mensen zich aan die wilden helpen om de lokale natuur te behouden. Vandaag de dag bestaat de groep uit ongeveer 50 mensen die regelmatig bijeenkomen en 200 mensen die deelnemen aan de populairste activiteiten. De meest recente initiatieven betroffen de bouw van een zadenbibliotheek en de herinrichting van een plein om het groener en inclusiever te maken.

Groene vaardigheden aanbieden in gemeenschapscentra

Het Kirikhan Community Center werd in 2013 geopend door YUVA (Youths Union for Voluntary Action). Tot de sluiting in 2020 werden er in dit gemeenschapscentrum in het Turkse Kirikhan allerlei diensten (op het gebied van levensonderhoud, educatie en bescherming) aangeboden aan Syrische vluchtelingen van alle leeftijden en aan de gastgemeenschap. Het centrum organiseerde vleesvrije maandagen, ecologische trainingsprogramma's en composteeractiviteiten en hanteerde een zero-wastebeleid. Tijdens picknicks en kookworkshops werd voorlichting gegeven over duurzaamheid.

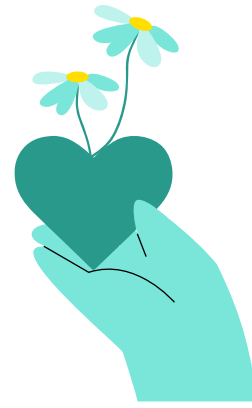
In Brussel brengt gemeenschapscentrum Elzenhof bewoners bijeen rond diverse activiteiten, waarvan de meeste gestoeld zijn op duurzaamheid. Zoals een reparatiecafé, kooklessen waarbij restjes het ingrediënt vormen en een tentoonstelling over klimaatrechtvaardigheid.

Elzenhof community centre. (2023). Photograph by Aleksandra Kozyra.

⁹ ASTO Group – Let's Change. (n.d.). Retrieved April 15, 2024, from <https://astopatras.gr/>

Welzijn en weerbaarheid

De uitdagingen:

- Hoog risico op burn-out en andere stressgerelateerde geestelijke en fysieke gezondheidsklachten, sociaal isolement, gevoelens van machteloosheid als gevolg van alle uitdagingen
- Gebrek aan zelfvertrouwen en zelfredzaamheid en een gevoel van doelloosheid
- Gebrek aan steun en middelen om weerbaarder te worden

Welke rol kan volwasseneneducatie spelen?

Onderzoek heeft aangetoond dat volwasseneneducatie, en in het bijzonder transformatief leren, mensen meer zelfvertrouwen geeft en hun zelfraadzaamheid vergroot. Het maakt hen meer bewust van hun capaciteiten en vaardigheden, waardoor ze hun leven in eigen hand kunnen nemen en kunnen uitgroeien tot actieve, geïntegreerde leden van hun gemeenschap. Deelname aan leeractiviteiten biedt volwassenen de mogelijkheid om belangrijke vaardigheden op te doen die hun welzijn en weerbaarheid verbeteren, zodat ze persoonlijke en maatschappelijke veranderingen teweeg kunnen brengen. Dit geeft hun niet alleen veel voldoening, maar ook een sterk gevoel dat hun leven zin heeft. Vaardigheden die welzijn en weerbaarheid verbeteren zijn o.a. kritisch denken, openheid van geest, omgaan met emoties, zorgvuldig handelen, openhartigheid en samenwerking.

Er is ook een rechtstreeks verband tussen welzijn en weerbaarheid. Dit laatste is het vermogen om goed om te gaan met complexe ervaringen zoals gezondheidsproblemen, moeilijke fases in het leven en veranderingen als gevolg van het ouder worden. Weerbaarheid houdt ook

in: je gedrag aan kunnen passen aan veranderende maatschappelijke, economische en omgevingsfactoren en om weten te gaan met externe crisis in het algemeen.

Daarnaast brengt volwasseneneducatie mensen samen die hetzelfde doel nastreven en helpt het om een gemeenschapsgevoel (via persoonlijke interactie of online) te ontwikkelen, waardoor het bijdraagt aan sociale inclusie. Bovendien bevordert volwasseneneducatie gezondheid en welzijn via een breed scala aan programma's voor alle leeftijdsgroepen, uiteenlopend van sport en beweging tot workshops over voeding en gezond koken.

Het is belangrijk om hier op te merken dat deze vaardigheden niet alleen bijdragen aan de zelfontplooiing van deelnemers, maar ook een bijzonder positieve impact hebben op hun sociaal leven en beroepsontwikkeling. Het actief bevorderen van het welzijn van arbeidskrachten (op het werk en daarbuiten) helpt om langdurige inactiviteit vanwege burn-out en andere stressgerelateerde gezondheidsklachten te voorkomen. Het helpt ook om personeel te behouden en verhoogt het plezier dat mensen in hun werk hebben.

Onderzoeksbevindingen

Volwasseneneducatie heeft invloed op iemands inkomen en inzetbaarheid als werknemer, maar ook op diens gedrag, levenshouding en mentale gesteldheid. "Anders gezegd: volwasseneneducatie biedt mensen diverse hulpmiddelen om hun leven te veranderen. Deze veranderingen zijn vooral van belang voor degenen die weinig vooropleiding hebben genoten.

We weten alleen niet precies welke hulpmiddelen voor welke veranderingen zorgen. Wat we wél weten, is dat praktische vaardigheden – soms nogal aanmatigend aangeduid als 'basisvaardigheden' of 'instrumentele vaardigheden' – drastische gevolgen kunnen hebben voor iemands leven. Er is in elk geval volop bewijs dat volwasseneneducatie hulpmiddelen biedt om belangrijke veranderingen in gang te zetten, maar geen pedagogische 'aspirine' is die voor iedereen meteen werkt. We kunnen wel met redelijke zekerheid stellen dat volwasseneneducatie in het beste geval een goed en praktisch fundament biedt, maar ook datgene wat Raymond Williams (1983) resources for a journey of hope noemt.”¹⁰

¹⁰ Field, J. (2011). Adult learning, health and well-being – changing lives. ADULT LEARNER 2011, The Irish Journal of Adult and Community Education. Retrieved from [https://www.aontas.com/assets/resources/Adult-Learner-Journal/AON-TAS%20Adult%](https://www.aontas.com/assets/resources/Adult-Learner-Journal/AON-TAS%20Adult%20)

GOEDE PRAKTIJK

Het Positive People-project

Positive People¹¹ is een project onder leiding van de sociale onderneming Pluss die actief is in de Engelse graafschappen Cornwall, Devon en Somerset en een helpende hand biedt aan kwetsbare mensen in de samenleving die last hebben van sociale uitsluiting. Het project omvat veel verschillende leermogelijkheden die op individuele behoeften zijn afgestemd. Een paar voorbeelden van activiteiten van het Positive People-project zijn de Feel Good Shop in Plymouth: hier bieden projectpartners uit de gezondheids- en welzijnssector mensen uit de lokale gemeenschap de kans om te leren hoe je een gezond leven kunt leiden. Daarnaast kunnen ze advies krijgen over geldzaken, leren ze hoe ze digitale apparaten optimaal kunnen gebruiken en nog veel meer. Positive People leert mensen ook om milieubewust en inclusief te leven door activiteiten te organiseren rondom thema's als duurzaamheid en ethische verantwoordelijkheid, waarbij deelnemers leren om verbinding te maken met anderen en iets terug te doen voor de gemeenschap.

¹¹ Positive People Programme. (2017-2023). Retrieved April 15, 2024, from https://regalenetwork.eu/wp-content/uploads/2022/06/45-REGALE_Good-Practice-Positive-People_UK.docx.pdf

Verhaal van een ervaringsdeskundige

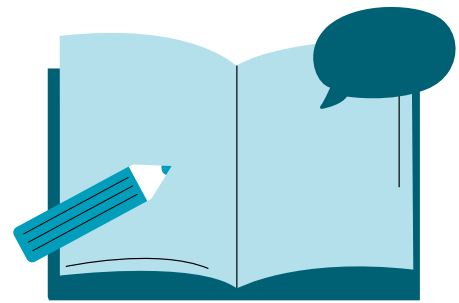
— Deborah, 43, Ireland

“ Ik denk dat mijn weg naar herstel begon bij een koffieclubje in het Cork Migrant Centre, omdat ik daar als vrouw met een migratieachtergrond heen kon om met lotgenoten te praten, maar ook omdat ze korte cursussen en trainingen aanboden. Daar volgde ik een Train de Trainer-cursus waardoor ik later workshops kon organiseren om andere vrouwen met een migratieachtergrond te helpen die moeite hadden met de wetgeving en de cultuurverschillen in hun nieuwe thuisland. In het Migrant Centre kregen we ook informatie over workshops die in de gemeenschap werden gehouden. Ze attendeerden mij op de training over interculturele dialoog en die heb ik bijgewoond en organiseer ik tegenwoordig zelf ook. In het Migrant Centre werden we echt in onze kracht gezet.

Als je begint met een cursus, ontwikkel je een bepaalde routine. Je staat elke ochtend op en hebt iets om naar uit te kijken. Je ontmoet gelijkgestemden met wie je een band ontwikkelt. Dan ga je dingen lezen en langzaam worden je ogen geopend en durf je groter te denken. Je leert allerlei nieuwe dingen. Je maakt deel uit van een groep sterke en interessante mensen die elk hun eigen verhaal en achtergrond hebben. Je krijgt het gevoel dat je ergens bij hoort. Je rondt een opleiding af. Opeens kun je jezelf redden. En zo verandert je hele leven!

Een opleiding volgen heeft een positieve impact gehad op mijn geestelijke gesteldheid, mijn leven en mijn gezin. Nu zit ik weer in de collegebanken en studeer ik familierecht aan University College Cork.

”

De uitdagingen:

- Een aanzienlijk aantal volwassenen in Europa blijft achter op het gebied van basisvaardigheden en essentiële vaardigheden, maar ook van andere vaardigheden waarmee ze hun leven met succes vorm kunnen geven.

Welke rol kan volwasseneneducatie spelen?

Iedereen zou moeten beschikken over de essentiële vaardigheden en competenties die nodig zijn om in de 21e eeuw te functioneren in de maatschappij. Volwasseneneducatie biedt mensen de mogelijkheid om deze vaardigheden te verwerven, maar anticipeert ook op toekomstige ontwikkelingen. Hieronder vallen basis- of essentiële vaardigheden zoals geletterdheid en rekenvaardigheden maar ook digitale vaardigheden, taalvaardigheden en een breed scala aan competenties die iedereen nodig heeft in het dagelijks leven, zoals op het gebied van geldzaken, gezondheid en media. Volwasseneneducatie biedt vaardigheden en leerervaringen die allerlei voordelen en doelen hebben waar mensen in hun loopbaan en privéleven profijt van hebben.

EAEA heeft, samen met haar leden en partners, een Europees kader voor levensvaardigheden ontwikkeld waarin de noodzaak voor levenslang en 'levensbreed' leren voor iedereen benadrukt wordt. In een tijdperk dat gekarakteriseerd wordt door economische, technologische en maatschappelijke ontwikkelingen moeten Europeanen hun levensvaardigheden blijven ontwikkelen, uitbreiden en up-to-date houden. Informele en niet-formele volwasseneneducatie kan hierbij helpen: bewijs toont aan dat alle soorten activiteiten op het gebied van volwasseneneducatie, ongeacht de specifieke leerinhoud, bevorderlijk zijn voor levensvaardigheden. Aanbieders van volwasseneneducatie dienen

in de toekomst deze algemene doelen en voordelen nóg meer te benadrukken om te laten zien dat deelnemers een enorme verscheidenheid aan competenties verwerven. Onderzoeksbevindingen en praktijkervaringen in de volwasseneneducatie wijzen uit dat basisvaardigheden (zoals taal-, reken- en digitale vaardigheden) het fundament vormen voor levenslang leren en om competenties te ontwikkelen die voor werk en privé onmisbaar zijn. Levensvaardigheden kunnen niet worden aangeleerd op een abstracte en theoretische manier; iemand moet zelf ervaringen opdoen, dingen uitproberen en met anderen hierover praten. De context bij het opdoen van levensvaardigheden is van groot belang: dit kan per land, regio, gemeenschap en individu verschillen. Levensvaardigheden zijn eigenlijk continu in beweging, doordat ze worden bepaald door persoonlijke, economische, sociale en culturele omstandigheden.

Estera Možina, hoofd geletterdheid voor volwassenen aan het Slovenian Institute for Adult Education heeft¹² op EPALE een blogpost geschreven over sociale competenties.

¹² Možina, E. (2022). Life skills for adults. *EPALE Österreich*. Retrieved April 15, 2024, from <https://epale.ec.europa.eu/en/blog/life-skills-adults>

Research evidence

“Onze samenlevingen ondergaan enorme veranderingen als gevolg van de razendsnelle technologische ontwikkelingen.

Automatisering heeft een grote impact op de arbeidsmarkt: repetitieve handelingen en taken waarvoor weinig vaardigheden vereist zijn, worden alsmear vaker uitgevoerd door machines. Technologie speelt dan ook een steeds belangrijker rol in allerlei aspecten van het leven en leidt ertoe dat sommige vaardigheden overbodig worden en nieuwe werkmodellen ontstaan. Het is dus echt

absolute noodzaak dat mensen hun hele leven blijven werken aan het up-to-date houden van hun vaardigheden.

Op economisch gebied zien we snelle veranderingen in het type dienstverband, waarbij sprake is van een stijgend aantal tijdelijke functies. En niet alleen dat: werkgevers zijn ook steeds meer op zoek naar werknemers met competenties als flexibiliteit en de wil om te blijven leren.

Demografische veranderingen – vanwege de vergrijzende bevolking in de EU – zorgen ervoor dat er meer aandacht besteed moet worden aan het persoonlijk welzijn van werkenden zodat zij een lang maar ook bevredigend leven kunnen leiden. Om te kunnen omgaan met complexe situaties in het leven moeten Europese burgers competenties ontwikkelen die hen in staat stellen om de uitdagingen als gevolg van de vele veranderingen op hun werk, in hun privéleven en in de samenleving het hoofd te kunnen bieden. Mensen moeten leren omgaan met onzekerheid, weerbaarder worden, zich ontwikkelen op persoonlijk niveau, intermenselijke relaties opbouwen en leren hoe ze moeten leren. Formeel, niet-formeel en informeel leren kan bijdragen aan het verwerven van deze competenties.”¹³

De verschillende leersystemen (formeel, informeel en niet-formeel) zijn uitermate geschikt om mensen te helpen deze competentie te verwerven en zich te blijven ontwikkelen. Alleen dan kunnen ze bijdragen aan het creëren van een samenleving die rekening houdt met de natuur, volksgezondheid en andere bronnen van intrinsieke waarde. Alle lerenden, ook degenen met een achterstand of speciale behoeften, hebben volop steun en een inclusieve omgeving nodig om hun potentieel te verwezenlijken.

¹³ Sala, A., Punie, Y., Garkov, V., & Cabrera Giraldez, M. (2020). *LifeComp: The European Framework for Personal, Social and Learning to Learn Key Competence*. Publications of the Joint Research Centre. Retrieved April 15, 2024, from <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911>

Citizen's Curriculum in Wales

Vrijwilligers en docenten hebben in samenwerking met de Universiteit van Zuid-Wales een lerarenopleiding ontwikkeld voor vluchtelingenorganisatie Oasis die voldoet aan de behoeften van mensen die hun heil hebben gezocht in Wales. De inhoud van de lessen is gebaseerd op wat deelnemers echt nodig hebben in het dagelijks leven.

Vluchtelingen en asielzoekers hebben te maken met unieke uitdagingen en belemmeringen als ze in een nieuw land aankomen. Vanwege de taalbarrière hebben ze soms moeite met basale dingen (zoals een afspraak maken bij een huisarts) en sommigen zijn analfabeet of laaggeletterd omdat ze nooit de kans hebben gehad om naar school te gaan of om hun school af te maken.

Vijf dagen per week zijn er gratis Engelse taallessen bij Oasis, waar ook de nieuwe lerarenopleiding wordt aangeboden. Voor veel vluchtelingen en asielzoekers vormen deze lessen hun voornaamste sociale contacten, geven ze structuur aan hun leven en bieden ze naast het taalaspect ook psychologische steun.

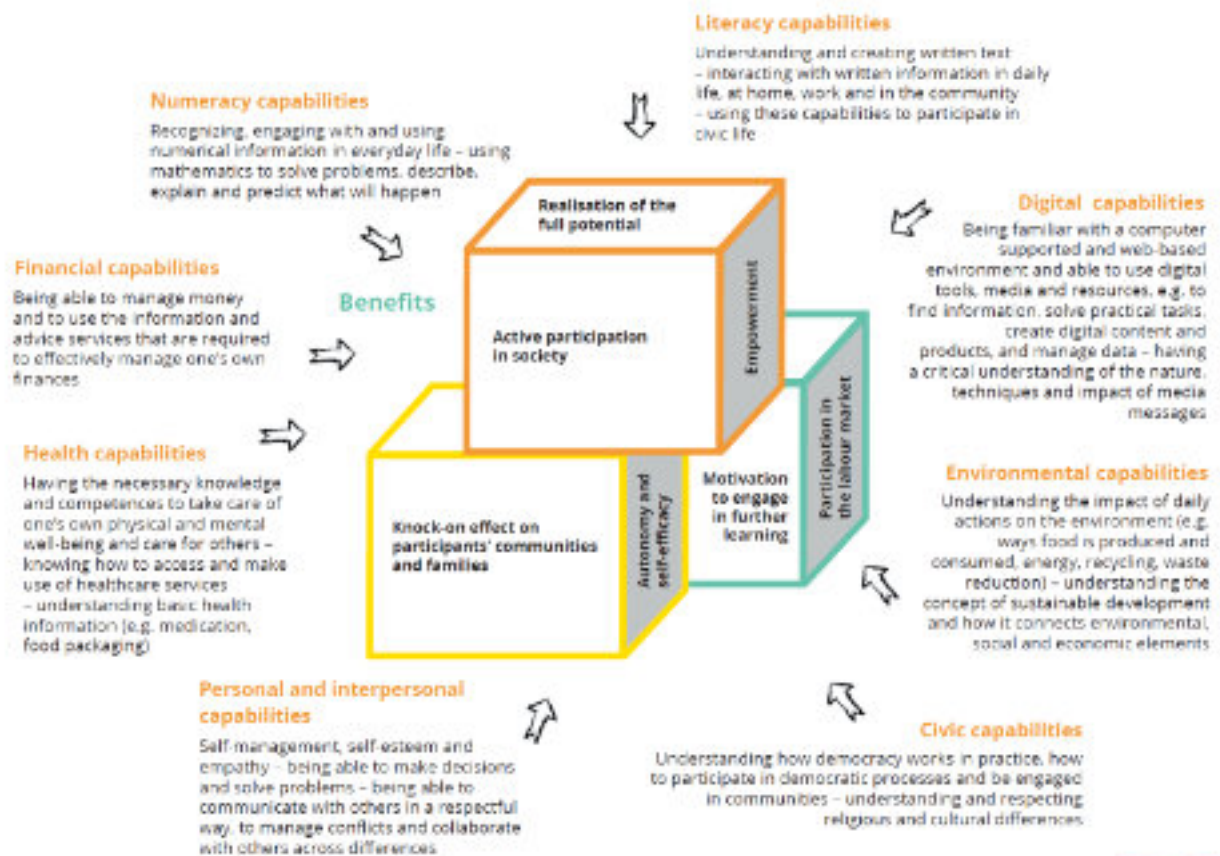
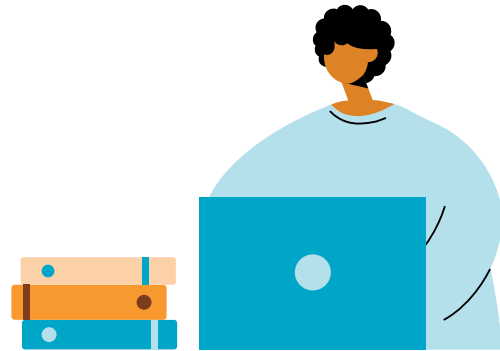
Een van de vluchtelingen die bij het pilotproject betrokken was, zegt: “Toen ik hier afgelopen jaar aankwam, had ik last van depressieve gedachten en angstaanvallen. Ik sprak vrijwel geen woord Engels. Maar het voelt heel fijn om naar Oasis te komen en ik leer hier een heleboel. Ik krijg hier Engelse taallessen, maar doe bovenal veel zelfvertrouwen op. Dat zal ik nooit vergeten.”¹⁴

¹⁴ The Citizen's Curriculum: Empowering adult learners in Wales. (2024, January 5). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.gov.wales/citizens-curriculum-empowering-adult-learners-wales>

GOOD PRACTICE

Kader voor levensvaardigheden

Het Life Skills for Europe-project¹⁵ heeft een kader voor levensvaardigheden ontwikkeld dat bedoeld is als praktische handleiding om docenten te steunen bij het toepassen en ontwikkelen van hun eigen concrete leermethodes.

Life Skills for Europe project. (2016-2018). Illustration.
<https://eaea.org/project/life-skills-for-europe-lse/?pid=10220>

¹⁵ Life Skills for Europe project. (2016-2018). Retrieved July 12, 2024, from <https://eaea.org/project/life-skills-for-europe-lse/>

Inclusie, emancipatie en sociale rechtvaardigheid

De uitdagingen:

- Groeiende sociale ongelijkheid, gebrek aan inclusie, marginalisering
- Te veel mensen hebben het gevoel achter te blijven en uitgesloten te zijn van deelname aan de samenleving

Welke rol kan volwasseneneducatie spelen?

Volwasseneneducatie speelt een fundamentele rol bij het bevorderen van sociale rechtvaardigheid, het omarmen van diversiteit en het bevorderen van inclusie. Onderzoek wijst uit dat volwasseneneducatie mensen met een achterstand de mogelijkheid geeft om hun opleidingsniveau te verhogen, zodat ze meer kansen maken op een goede baan en een beter leven.

Kritisch denken en problemen oplossen zijn cruciale vaardigheden om actief deel te kunnen nemen aan een democratische samenleving. Actieve participatie bevordert sociale rechtvaardigheid, doordat stemmen uit diverse geledingen van de maatschappij worden gehoord en gerespecteerd. Transformatieve leermethodes zorgen ervoor dat volwassenen, vooral degenen die niet deelnemen aan leeractiviteiten, toch kunnen participeren in de maatschappij, de gemeenschap, de democratie, de economie en in de kunst- en cultuurwereld.

Volwasseneneducatie bevordert sociale mobiliteit door diegenen te steunen die geen of een relatief lage vooropleiding hebben genoten en als volwassene toch verder willen leren. Van het aanleren van basisvaardigheden tot 'tweedekansscholen' en taallessen: volwasseneneducatie biedt mensen allerlei mogelijkheden om hun leven te verbeteren dankzij flexibele opties zoals online cursussen of avondcolleges. Ook zorgt het voor meer gelijkheid, een rechtvaardigere samenleving en meer economische groei.

Volwasseneneducatie is vooral erg sterk in het samenbrengen van mensen uit alle lagen van de bevolking en diverse leeftijdsgroepen en in het bevorderen van wederzijds begrip en respect. Bovendien heeft volwasseneneducatie de flexibiliteit om kritisch te kijken naar vraagstukken rondom gendergelijkheid, discriminatie, duurzaamheid en milieu. Goed geïnformeerde en kritische maar betrokken volwassenen die de waarde van diversiteit, inclusie en duurzaamheid inzien, zijn beter in staat om actief mee te werken aan het realiseren van een democratische, inclusieve en eerlijke samenleving.

Onderzoeksbevindingen I

“De emanciperende rol van volwasseneneducatie blijkt uit steeds meer initiatieven die mensen en sociale groeperingen in staat stellen om zelf het heft in handen te nemen en het welzijn van individuen en hun gemeenschap te verbeteren. Onze analyses tonen aan dat deelname aan niet-formele volwasseneneducatie wordt gezien als een manier om mensen zelfredzamer te maken; door een opleiding te volgen krijgen ze meer zelfvertrouwen en vergroten ze bovendien hun kansen op een baan. Het emancipatie-effect van volwasseneneducatie is groter onder deelnemers met een laag opleidingsniveau dan onder degenen met een gemiddeld of hoog opleidingsniveau. Dit betekent dat beleid op het gebied van volwasseneneducatie, om écht rekening te houden met kwetsbare groepen, beter moet kijken naar de belangrijke rol die volwasseneneducatie speelt in het vergroten van de zelfredzaamheid van mensen met verschillende sociale achtergronden.”¹⁶

¹⁶ Boyadjieva, P., & Ilieva-Trichkova, P. (2023). Adult education as a pathway to empowerment: Challenges and possibilities. In *Lifelong Learning, Young Adults, and the Challenges of Disadvantage in Europe* (pp. 169-191). Retrieved April 15, 2024, from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-14109-6_7

Onderzoeksbevindingen II

“Het staat buiten kijf dat volwasseneneducatie echt een rol van betekenis kan spelen dankzij het innovatieve lesaanbod, de uitgekende strategieën om deelnemers te motiveren en de samenwerkingsverbanden met overheden en maatschappelijke organisaties. Naast het aanbieden van een tweede kans is het momenteel de belangrijkste taak van volwasseneneducatie om te helpen de publieke ruimte open te houden, zodat er debat kan plaatsvinden over alternatieven voor het neoliberale gedachtegoed dat alleen maar leidt tot meer ongelijkheid en marginalisering.”¹⁷

¹⁷ Tuckett, A. (2015). Adult education, social transformation, and the pursuit of social justice. *European Journal of Education*, 50(3), 245–249. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/26609273>

GOEDE PRAKTIJK

Empowerment-project van vluchtelingen voor vluchtelingen

Er wonen momenteel circa 10.000 vluchtelingen in Stuttgart. De lokale politiek, het stadsbestuur en maatschappelijke organisaties werken samen om het integratieproces soepel te laten verlopen. De gemeente Stuttgart heeft daartoe een groot aantal plannen op maat doorgevoerd. Zo heeft de gemeente onder meer voor een innovatievere aanpak gekozen: in een zogeheten Empowerment-programma¹⁸ worden er educatieve mogelijkheden ontwikkeld en aangeboden door vluchtelingen zelf. Als het gaat om de algemene organisatie, lesruimtes en andere faciliteiten, worden deze initiatieven gesteund door lokale belanghebbenden. Op deze manier wordt er slim gebruik gemaakt van de educatieve en organisatorische kwaliteiten onder vluchtelingen en maatschappelijke organisaties. Bovendien wordt het lesaanbod op de vluchtelingen afgestemd, met als gevolg een breed en divers pakket aan activiteiten.

¹⁸ Project “Empowerment Project of Refugees for Refugees.” (2015-2020). Retrieved April 15, 2024, from https://regalenetwork.eu/wp-content/uploads/2022/04/37.-REGALE_Good-Practice-Empowerment-City-of-Stuttgart.pdf

Verhaal van een ervaringsdeskundige

— Jason, 48, United Kingdom

“ Jason was nog aan het herstellen van ernstig hersenletsel en was al jarenlang dakloos, toen hij de leermogelijkheden bij Newground Together ontdekte en dat hielp hem om zijn leven ten goede te keren.

Jason rondde een opleiding af en dat leidde er niet alleen toe dat hij een baan kreeg aangeboden, maar zorgde er ook voor dat het contact met zijn kinderen hersteld werd.

“Ik heb twee volwassen zoons, maar tot lang na mijn hersenletsel kon ik mij hun bestaan niet herinneren. Toen het weer wat beter ging met mijn hoofd, wilde ik met hen in contact komen maar ik schaamde me enorm. Ik volgde een cursus facilitair management en een onderdeel daarvan was een stage bij woningcorporatie THG in Halifax. Daar werkte ik als huismeester en schoonmaker en leerde ik de basisbeginselen van vastgoedbeheer. Sinds ik een contract aangeboden heb gekregen, heb ik ook geleerd hoe je schade moet melden en herstelwerkzaamheden kunt laten uitvoeren en hoe je moet communiceren met aannemers.

Als huismeester vervul je een belangrijke functie. Je hebt veel verantwoordelijkheid en het is een heerlijk gevoel dat de kleine dingen die ik doe tot verbeteringen leiden in het leven van anderen. Daarom wil ik blijven leren. Ik voel me verantwoordelijk voor de huurders en de omgeving waarin ze wonen. Ik zie het als een kans om na alle hulp die ik heb gekregen iets terug te doen voor de lokale gemeenschap.

Mijn brein werkt nu veel beter, al is er wel sprake van permanente schade aan mijn hersenen. Ik ben ervan overtuigd dat leren mijn herstelproces heeft geholpen en dat er daardoor nieuwe verbindingen in mijn hersenen zijn aangelegd waardoor ik mij sterker voel. Dankzij de cursus ben ik weer een beetje de oude en hebben mijn zoons hun vader terug.”

Verhaal van een ervaringsdeskundige

— Oleksandra, 42, Ukraine

“Mijn pad naar volwasseneneducatie was nogal ongebruikelijk. Mijn jongste zoon wilde niet studeren. Een psycholoog raadde mij aan om het goede voorbeeld te geven door zelf iets nieuws te gaan leren. Bij toeval stuitte ik op webinar over thuisbakken en besloot ik dat ik wilde leren hoe je moderne desserts maakt. In mijn woonplaats kon ik geen geschikte cursus vinden, maar als ik de trein nam kon ik nog wel terecht bij een reeks bakworkshops in het volwasseneducatiecentrum Pershyi in de bezette stad Melitopol (Oekraïne).

“Ik kwam erachter dat ik bakken hartstikke leuk vind en dat ik er behoorlijk goed in ben. Daarna volgde ik een cursus zelfontwikkeling bij Pershyi en toen wist ik hoe ik mijn leven moest gaan inrichten.” Na verloop van tijd werd Oleksandra gevraagd om bakcursussen te geven in het centrum. Ze behaalde haar lesbevoegdheid en niet veel later werd ze gevraagd om vakdocent te worden.

“Aan de universiteit waar ik mijn lerarenopleiding deed, studeer ik nu voedseltechnologie. Terugkijkend begrijp ik niet dat ik vroeger niet door wilde leren. Nu volg ik continu nieuwe cursussen en programma's, zowel op mijn vakgebied als op het terrein van zelfontwikkeling. Dankzij mijn ervaringen als cursist en docent bij Pershyi slaagde ik er in het uitermate moeilijke jaar 2022 niet alleen in om te overleven, maar ook om een nieuwe ervaring op te doen en daar heb ik vandaag de dag nog steeds profijt van.”

Werkgelegenheid en werk

De uitdagingen:

- Een tekort aan geschoolde arbeidskrachten in bepaalde sectoren en het verdwijnen van veel banen waar weinig formele kennis en vaardigheden voor nodig zijn
- Omscholing en bijscholing zijn noodzakelijk om te voldoen aan de eisen die de 'dubbele' transitie (groen en digitaal) met zich meebrengt
- Digitalisering, groene transitie, internationalisering, servicegerichtheid, flexibilisering van werkprocessen en innovatie zorgen ervoor dat er steeds hogere en andere eisen worden gesteld aan de competenties van werknemers

Welke rol kan volwasseneneducatie spelen?

Er is overduidelijk een positief verband tussen leren en werk: werknemers die leren, zijn creatiever, innovatiever, stressbestendiger en productiever – en dat komt ook het concurrentievermogen en het succes van het bedrijf ten goede. Digitalisering, groene transitie, internationalisering, servicegerichtheid, flexibilisering. Al deze megatrends op de arbeidsmarkt hebben één ding gemeen: er worden steeds hogere eisen gesteld aan de competenties van werknemers. Dit is overigens geen nieuwe ontwikkeling. Wat wel nieuw is, is dat de eisen sneller dan ooit veranderen en dat de lat alsmaar hoger komt te liggen.

Professionele competenties dienen regelmatig te worden geactualiseerd en metacompetenties zoals sociale en communicatieve vaardigheden zijn onmisbaar geworden. De erkenning en validatie van vaardigheden en competenties die mensen hebben verworven middels informele en niet-formele volwasseneneducatie vormen een belangrijke basis voor omscholing en bijscholing.

Vrijwel elke studie naar arbeidsmarktontwikkelingen en de toekomst van het werk komt tot dezelfde conclusie: om mee te kunnen met de huidige transformatie zijn continue training en leren op de werkplek onmisbaar – dit geldt niet alleen voor werknemers met weinig formele opleiding, maar voor alle werknemers. Voor degenen zonder werk geldt dat volwasseneneducatie hun weerbaarheid kan vergroten en hen kan helpen om hun zelfvertrouwen terug te winnen na een periode van werkloosheid of inactiviteit op de arbeidsmarkt. Volwasseneneducatie bevordert het verwerven van nieuwe vaardigheden en competenties, zodat mensen zich verder kunnen ontwikkelen en een betere baan kunnen vinden. Volwasseneneducatie kan een brug slaan tussen werkloosheid/inactiviteit en werk, opleiding en werk, en opleiding en verder leren (bijv. de stap van volwasseneneducatie naar hoger onderwijs) en helpt mensen om met succes een passend leertraject te volgen.

Basisvaardigheden verwerven op de werkplek

In Switzerland, a state programme¹⁹ to promote workplace basic skills learning was launched in 2018. The programme supports businesses that invest in basic skills training of their workers so that they can better cope with the transformation in the labour market. The programme is based on the positive experiences made with the GO project in Switzerland. The project demonstrated that workplace basic skills learning is highly beneficial for both the workers and the employers.

¹⁹ Swiss State Secretariat for Education, Research and Innovation. (2018). Schweizerische Berufsbildungsämter (SBBB). Retrieved July 12, 2024, from <https://www.sbfi.admin.ch/sbfi/de/home.html>

Nationale kwaliteitsrichtlijnen voor basisvaardigheden

Het Oostenrijkse Initiatief voor Volwasseneneducatie is een samenwerkingsverband tussen het Oostenrijkse federale ministerie van onderwijs en de negen provincies die het land telt. Doel hiervan is om volwassenen die niet over basisvaardigheden beschikken of de middelbare school niet hebben afgemaakt de kans te geven alsnog een diploma te behalen. De innovatieve aanpak van dit project blijkt uit twee aspecten: het is de eerste keer dat er op nationaal niveau algemene kwaliteitsrichtlijnen voor cursussen zijn vastgelegd en bovendien is deelname aan alle cursussen gratis.

Verhaal van een ervaringsdeskundige

— Rebecca, 39, United Kingdom

“Rebecca meldde zich aan voor een Chartered Manager Degree Apprenticeship (een opleiding op het gebied van leiderschap en management), terwijl ze als gevangenenbewaarder werkte in de penitentiaire inrichting van Dovegate. Voor haar stageproject wist ze de directie te overtuigen om een plaatselijke liefdadigheidsorganisatie op het gebied van hulphonden, het Restart Dog Project, toe te laten tot de gevangenis. De aanwezigheid van honden bleek een significant effect te hebben op het welzijn van de gedetineerden.

“Toen ik mij voorbereidde op mijn eindexamen, had ik geen idee welke richting ik op wilde. Ik had in elk geval geen zin om naar de universiteit te gaan. Daar kreeg ik later spijt van.

Toen het Serco Chartered Manager Degree Apprenticeship (CMDA) in 2017 werd geïntroduceerd in de gevangenis van Dovegate, zag ik mijn kans schoon om het papiertje te behalen dat ik destijds had laten lopen. Ik kwam net terug van zwangerschapsverlof nadat ik een tweeling had gekregen en ik wilde laten zien dat je nooit te oud bent om te leren.

Ik was vastberaden om het aantal gevallen van zelfverminking en zelfmoord in onze gevangenis terug te dringen. Ik onderzocht de positieve effecten van dieren bij re-integratie van gedetineerden en voor mijn stageproject ontwikkelde ik een trainingsprogramma waarbij gewerkt werd met honden. Mijn idee bleek ontzettend goed aan te slaan: aan het begin van het programma gaven de gevangenen hun geestelijke gezondheid een score van 4 uit 10. Inmiddels is dit gestegen naar 8 uit 10.

”

Verhaal van een ervaringsdeskundige

— Korina, 40, Griekenland

“Griekenland heeft een hoop te bieden als het gaat om volwasseneneducatie. Naast de universiteiten zijn er ook instituten en academies waar volwassenen kunnen deelnemen aan bijscholings- en omscholingsprogramma's. Vergeleken met vroeger is alles veel beter georganiseerd; iedereen is welkom en de docenten zijn erg goed opgeleid. Het heeft een hoop moeite gekost, maar het gaat steeds beter.

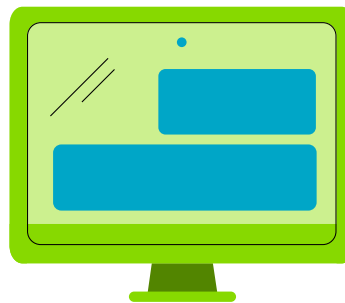
Bij de Odyssea Academie kreeg ik de kans om deel te nemen aan een cursus Social Media Marketing. Dit was voor mij volslagen nieuw terrein. De interactie tussen deelnemers en docenten was inspirerend en alle cursussen uit het programma waren erg leuk en leerzaam. De docenten hadden alles goed op orde en ze hadden veel kennis van de markt en het bedrijfsleven. Ik zou mij zonder aarzelen aanmelden voor een vervolgcursus.

De CMDA-kwalificatie was ook cruciaal voor mijn promotie tot senior projectmanager bij de gevangenis van Dovegate. Een foto van mij en mijn kinderen tijdens de buluitreiking hangt nu aan de muur van mijn kantoor en telkens als ik ernaar kijk, krijg ik een grote glimlach op mijn gezicht.”

”

Digitalisering

De uitdagingen:

- De noodzaak om digitale tools te kunnen gebruiken op het werk en privé
- Nieuwe technologieën (zoals AI) ontregelen de arbeidsmarkt en zorgen voor fundamentele veranderingen in de manier waarop opleidingen en trainingen worden ingericht
- De digitalisering in het dagelijkse leven – bijv. online bankieren en betalen, zelfscankassa's in de supermarkt, digitale communicatie en online stembussen – gaat voor veel mensen veel te snel, met name voor diegenen zonder toegang tot technologie, breedbandinternet en digitale vaardigheden

Welke rol kan volwasseneneducatie spelen?

Het is voor elke volwassene belangrijk om in te zien welke mogelijkheden, uitdagingen en impact digitalisering op werk en privé heeft. Dat is cruciaal voor iemands inzetbaarheid, sociale integratie en actief burgerschap. Iedereen dient over goede digitale competenties te beschikken om een actieve rol te kunnen spelen in de samenleving.

De EAEA maakt zich ernstig zorgen over het feit dat “44% van de Europese volwassenen niet over digitale basisvaardigheden beschikt”.²⁰ Volwassenen die deze vaardigheden niet op een toereikend niveau beheersen, lopen het risico op sociale uitsluiting. “Meer dan 70% van de bedrijven heeft aangegeven dat het gebrek aan personeel met adequate digitale vaardigheden een belemmering vormt om investeringen te doen. Europa kampt met een tekort aan digitale experts die geavanceerde technologieën en toepassingen kunnen ontwikkelen waar alle burgers van profiteren.”²¹

²⁰ Towards 2023: the European Year of Skills. (2022). Retrieved April 15, 2024, from <https://data.europa.eu/en/publications/datastories/towards-2023-european-year-skills>

²¹ European Commission. (2023). Digital skills and jobs. Retrieved April 16, 2024, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-skills-and-jobs#:~:text=The%20European%20Commission%20has%20set>

Het vermogen om digitale tools probleemloos te hanteren, zal de komende vijf jaar van cruciaal belang worden. Maar de mogelijkheden om de kansen te benutten die digitalisering te bieden heeft, zijn niet gelijk verdeeld. Kwetsbare en gemarginaliseerde volwassenen kunnen in de toekomst wel eens te maken krijgen met een dubbel nadeel: zij zijn zich niet bewust van de veranderingen en beschikken ook niet over de middelen om zich aan te passen. De EAEA weet hoe belangrijk het is dat alle volwassenen toegang hebben tot opleiding en training op het gebied van digitale vaardigheden (op basis, midden- of hoog niveau).

Digitale vaardigheden houden overigens meer in dan het simpelweg kunnen omgaan met digitale tools: begrijpen hoe algoritmes, nepnieuws en online bubbels werken, is onontbeerlijk om digitalisering op een gezonde manier te kunnen gebruiken.

Technologie zorgt er vanwege het enorm gevarieerde aanbod aan educatieve tools ook voor dat er grote veranderingen zullen komen in de manier waarop we lesgeven en leren. Docenten moeten deze tools gebruiken om hun werk inhoudelijk te verbeteren, om praktijkgemeenschappen op te zetten en om kennis en vaardigheden te delen. Betere toegang tot infrastructuur en training is daarbij essentieel. Online leren biedt veel mogelijkheden maar dit moet wel goed worden opgezet. E-learning moet niet als 'de goedkope optie' worden gezien, maar moet zorgvuldig worden ontwikkeld en met de juiste methodiek worden toegepast. Het is overigens wel zo dat fysieke klaslokalen een belangrijk deel uit blijven maken van volwasseneneducatie.

Onderzoeksbevindingen

“Digitale vaardigheden zijn inmiddels onontbeerlijk voor de meeste activiteiten, zowel op het werk als privé. Dit wordt bevestigd door studies die een continue groei in de vraag naar digitale vaardigheden voorzien met het oog op werkgelegenheid en loopbaanontwikkeling. Dit betekent dat digitale geletterdheid de kern vormt van transversale (d.w.z. algemeen toepasbare) vaardigheden (OESO, 2021). En nog meer aspecten van specialiseerde ICT-domeinen dringen langzaam maar zeker door tot de digitale vaardigheden voor burgers. Zo zijn er in de meest recente versie (2.2) van DigComp²² verwijzingen naar kunstmatige intelligente (AI) opgenomen. Zoals we eerder al opgemerkt hebben, wijst alles er op dat we nog altijd ver verwijderd zijn van wat de EU nodig heeft om een welvarende digitale toekomst te waarborgen, hoewel er vooruitgang wordt geboekt op het gebied van digitalisering en kwalificaties voor digitale vaardigheden. Digitale bijscholing en omscholing met een duidelijke strategie voor levenslang leren zullen van nu af aan dan ook de prominente trends zijn.”²³

²² Digital Competence Framework for Citizens (Dig-Comp). (2018). Retrieved April 15, 2024, from https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcomp/digcomp-framework_en

²³ Fernandez Sanz, L. (2023). Digital skills: A deep-dive. Digital Skills Jobs Portal. Retrieved April 15, 2024, from <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/latest/briefs/digital-skills-deep-dive>

Digital Village-project

Het Digital Village-project heeft als doel de digitale competenties van mensen te vergroten met behulp van een aanpak die op de lokale gemeenschap is afgestemd. Het project biedt bewoners van gemeentelijke huurwoningen een laagdrempelige manier om vragen te stellen over digitalisering en om hulp te zoeken voor digitale problemen waar ze in hun dagelijks leven tegenaan lopen.

Twee digitale experts van de Volkshochschulen (VHS, centra voor volwasseneneducatie) verstrekken materialen en apparatuur (laptops, tablets, smartphones en gratis wifi) en bieden gedurende 2 à 3 uur digitale adviesdiensten²⁴ ('Digi- Info-Stand') op de binnenplaats van een groot blok met gemeentelijke huurwoningen. Bewoners kunnen vragen stellen en krijgen kant-en-klare oplossingen voor hun digitale problemen. Er is geen lesprogramma dat voorschrijft wat deelnemers moeten leren. In plaats daarvan komen de bewoners zelf met vragen en problemen, en worden er ter plekke oplossingen geboden die ook voor leken eenvoudig te begrijpen zijn. Dit project behandelt digitalisering zelf als een onderwerp, in plaats van digitalisering ergens op toe te passen (bijvoorbeeld het gebruik van digitale tools in een leeromgeving). Het project richt zich rechtstreeks op de digitale transformatie van de samenleving en op het feit dat veel mensen de snelle veranderingen niet kunnen bijbenen.

²⁴ Digi-Infotage. (2021-2022). Retrieved April 15, 2024, from <https://www.vhs.at/de/digiinfotag>

Demografische veranderingen en migratie

De uitdagingen:

- Door allerlei demografische veranderingen (vergrijzende bevolking in Europa, migratie en verstedelijking) staan de publieke infrastructuur, woningmarkt en sociale voorzieningen onder druk. Dit alles leidt tot druk op het sociale zekerheidsstelsel, minder sociale cohesie, een gevoel van onveiligheid en overbelasting van het milieu.
- De verouderende bevolking in Europa heeft een grote impact op de pensioenstelsels, de gezondheidszorg en de arbeidsmarkt. Het is dan ook cruciaal om proactief maatregelen te nemen die ervoor zorgen dat het oudere deel van de bevolking actief blijft deelnemen en bijdragen aan de samenleving.
- Vanwege de verhoging van de pensioenleeftijd heeft Europa te maken met veranderingen in de beroepsbevolking. Dit betekent dat het werkgelegenheidsbeleid moet worden aangepast, dat werk beter moet worden afgestemd op iemands leeftijd en dat er meer focus op gezondheid en welzijn moet komen te liggen. Ondanks dat mensen pas op latere leeftijd stoppen met werken, is er in veel sectoren een tekort aan personeel. In veel landen wordt dit probleem op politiek niveau opgelost door hoogopgeleiden uit het buitenland aan te trekken en tegelijkertijd de toegang te beperken voor andere migranten, met als gevolg een versterking van de 'braindrain' (kennisvlucht) uit minder welvarende landen.
- Politieke maatregelen om migranten op te vangen en te integreren worden door grote delen van de bevolking gezien als ineffectief (en door sommigen zelfs als een mislukking). Migrant worden nog steeds geconfronteerd met afwijzing door de maatschappij, maar hebben ook last van onvoldoende en ongelijke kansen op de

arbeidsmarkt, gebrek aan erkenning van eerder behaalde diploma's en vaardigheden, en een gebrek aan mogelijkheden om basisvaardigheden en levensvaardigheden te verwerven.

Welke rol kan volwasseneneducatie spelen?

Volwasseneneducatie bevordert actief ouder worden en draagt bij aan een gemeenschappelijke visie als het gaat om de actieve maatschappelijke participatie van alle Europeanen. Leren op latere leeftijd speelt een centrale rol in het bijhouden van cognitieve en sociale competenties: onderzoek toont aan dat lerende ouderen actiever zijn, meer sociale contacten hebben, eerder geneigd zijn om vrijwilligerswerk te doen, langer doorwerken en gezonder zijn. Blijven leren kan zelfs helpen om dementie tegen te gaan. Een samenleving die zichzelf als inclusief beschouwt, moet kwalitatief hoogwaardige leermogelijkheden bieden aan mensen van alle leeftijden. Dit vraagt om een duidelijk beleidskader, financiering, structuren en toegang, maar ook om kosten-batenanalyses die gebaseerd zijn op relevante onderzoeksbevindingen.

Onder de leermogelijkheden valt ook intergenerationeel leren, waarbij ouderen kennis en ervaringen uitwisselen met jongeren. De resultaten van dergelijke

leerprocessen kunnen ook bijdragen aan meer solidariteit tussen de generaties.

Volwasseneneducatie speelt tevens een belangrijke rol bij het oplossen van problemen die gepaard gaan met migratie binnen en naar Europa.

Volwasseneneducatie biedt een veilige ruimte waar debat en inter- en transculturele dialoog kunnen plaatsvinden tussen nieuwkomers en de lokale bevolking. Volwasseneneducatie maakt migranten, asielzoekers en vluchtelingen bekend met de cultuur en gewoontes in het land waar ze terecht zijn gekomen en geeft de lokale bevolking de kans om meer te weten te komen over de achtergronden en gebruiken van de nieuwkomers. Dit is bevorderlijk voor het democratisch overlegproces.

Toegankelijke en betaalbare leermogelijkheden voor migranten en erkenning en validering van eerder behaalde diploma's en opgedane vaardigheden zijn cruciaal. Volwasseneneducatie vormt een onmisbare schakel tussen immigratie, dienstverleners en de samenleving: het biedt mensen, vooral diegenen met een sociale achterstand en nieuwkomers, de kans om vaardigheden te verwerven en te integreren. Europa moet het aanbieden van toegankelijke leermogelijkheden en taaltraining als prioriteit stellen. Dit is namelijk dé manier om actieve deelname aan de samenleving en de arbeidsmarkt te bevorderen en om de braindrain uit andere, minder welvarende delen van Europa en de rest van de wereld tegen te gaan. Volwasseneneducatie speelt ook een andere belangrijke rol: het zorgt ervoor dat hoogopgeleide migranten zich kunnen ontplooiën en volop kunnen bijdragen aan de samenleving.

Tegelijkertijd moet volwasseneneducatie ook openstaan voor mensen en gemeenschappen die zich bedreigd voelen door migratie en hen helpen om een genuanceerder beeld te krijgen van de migratie- en integratieprocessen. Te denken valt hierbij aan het tegengaan van nepnieuws en andere vormen van

desinformatie, maar ook het bevorderen van algemene sociale vaardigheden zoals empathie, kritisch denken en actief burgerschap. Daarnaast kan volwasseneneducatie een belangrijke rol spelen bij het stimuleren van betere werkomstandigheden voor iedereen, bij het terugdringen van concurrentie tussen verschillende bevolkingsgroepen en het voorkomen van braindrain uit andere landen voor bepaalde beroepen.

Onderzoeksbevindingen

Berman, R. (2023). Taking adult education classes linked to lower dementia risk later in life. Retrieved July 12, 2024, from <https://www.medicalnewstoday.com/articles/taking-adult-education-classes-lower-dementia-risk#How-adult-education-may-help-prevent-dementia>

Dury, S., De Donder, L., De Witte, N., Buffel, T., Jacquet, W., & Verté, D. (2015). To volunteer or not: The influence of individual characteristics, resources, and social factors on the likelihood of volunteering by older adults. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 44(6), 1107-1128.

Granderath, J. (2022). Social Cohesion through Education? On the Value of Adult Learning and Education as a Resource in Meeting Grand Societal Challenges in Germany (Doctoral dissertation).

Hennekam, S. (2015). Career success of older workers: The influence of social skills and continuous learning ability. *Journal of Management Development*, 34(9), 1113-1133.

Jurkova, S. (2019). Transcultural competence as transformative learning for building an inclusive society. *Transcultural*, 2019, 08-22.

Katzman, R. (1993). Education and the prevalence of dementia and Alzheimer's disease. *Neurology*, 43(1_part_1), 13-13.

Verhaal van een ervaringsdeskundige

— Fakhra, Verenigd Koninkrijk

“Fakhra sprak geen woord Engels toen ze in 2010 in het Verenigd Koninkrijk aankwam en mede daardoor durfde ze zich nooit ver van huis te begeven. Toen haar man overleed, kort nadat hun derde kind was geboren, wees volwasseneneducatie haar de weg naar onafhankelijkheid.

“Toen ik aan mijn eerste cursus Engels begon bij de Lifelong Learning Service van de gemeente Oldham, kon ik echt niets. Ik was bang om zelf te gaan winkelen en was volledig afhankelijk van mijn echtgenoot. Als ik afspraken moest maken, raakte ik in paniek en durfde ik niet te bellen.

Na de dood van mijn man voelde ik me lange tijd enorm terneergeslagen en moest ik in mijn eentje voor mijn drie kinderen zorgen. Het ging pas wat beter nadat mijn huisarts mij antidepressiva had voorgeschreven. Daardoor kon ik terug naar de Lifelong Learning Service en me inschrijven voor andere cursussen. Ik wilde mijn zelfvertrouwen opvijzelen en een baan vinden, zodat ik mijn kinderen kon onderhouden.

Door Engels te leren, kon ik ook andere cursussen volgen. Al snel vond ik werk als maatschappelijk hulpverlener, verdiende ik geld en maakte ik nieuwe vrienden. Nu kan ik vol vertrouwen een gesprek voeren met de leerkrachten van mijn kinderen en kan ik ook andere mensen in mijn gemeenschap helpen door uit te leggen wat er in officiële brieven en documenten staat. Mijn vrienden hebben gezien hoe ik mij heb ontwikkeld als persoon en hebben veel bewondering voor wat ik bereikt heb.

Ik zeg dan altijd: 'als ik het kan, kan iedereen het, want ik had nooit gedacht dat ik dit allemaal zou kunnen.' Ik ben trots op wat ik bereikt heb en ik weet dat mijn man ook heel trots zou zijn geweest.”

Julie Miller, docent bij de Lifelong Learning Service, zegt: “Fakhra is een positief rolmodel voor haar jonge gezin en voor de leden van haar lokale gemeenschap. Ze staat altijd klaar voor haar klasgenoten en stimuleert hen om zich in te schrijven voor meer cursussen, zodat ze zich verder kunnen ontwikkelen. Fakhra is een groot voorstander van levenslang leren en wil haar leerervaringen heel graag delen met anderen.”

Verhaal van een ervaringsdeskundige

— Marija, 75, Slovenia

“Toen Marija met pensioen ging, schreef zich meteen in bij een reguliere universiteit. Eerder had ze daartoe geen kans gezien. Vandaag de dag is ze een fervent lezer, bezoekt ze regelmatig concerten en allerlei tentoonstellingen, is ze vrijwilliger bij diverse instellingen en leert ze van alle mensen die ze tegenkomt. En dat zijn er een heleboel.”

Volwasseneneducatie en Europees & internationaal beleid

Zoals dit manifest laat zien, is volwasseneneducatie onmisbaar voor het merendeel van het Europese en internationale beleid:

Groene transitie

Volwasseneneducatie draagt bij aan de groene transitie door in te spelen op de vaardigheden die vereist zijn om mee te kunnen draaien in een duurzame en milieubewuste economie. Enkele grepen uit het lesaanbod: focus op 'groene' vaardigheden en duurzaam bewustzijn (o.a. upcycling en recycling), consumentenvoorlichting, samenwerking met het maatschappelijk middenveld, volwassenen voorbereiden op een duurzamere levenswijze en actieve deelname aan bedrijfstakken die duurzaamheid als prioriteit hebben.

Digitale transitie

In de context van de digitale transitie is volwasseneneducatie cruciaal om mensen de digitale vaardigheden te laten verwerven die nodig zijn in een op technologie gerichte samenleving en arbeidsmarkt. Digitale vaardigheden zijn in veel landen essentieel om informatie en toegang tot (publieke) diensten te krijgen, maar ook om te communiceren, producten te kopen en nog veel meer. Kunstmatige intelligentie (AI) zal de behoefte aan digitale vaardigheden alleen maar vergroten, omdat onze omgeving steeds verder gedigitaliseerd raakt.

De duurzaamheidsdoelstellingen (SDG)

Volwasseneneducatie is onontbeerlijk om alle duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken. Door levenslang leren te stimuleren, de vaardigheidskloof aan te pakken en inclusiviteit te bevorderen, draagt volwasseneneducatie bij aan de bredere agenda van duurzame ontwikkeling zoals die door de VN is opgesteld.

De Europese pijler van sociale rechten

Opleiding, training en levenslang leren zijn de eerste beginselen van de Europese pijler. Dit geeft het nauwe verband aan tussen sociale rechten, gelijke kansen en leren. Volwasseneneducatie zorgt voor betere toegang tot de arbeidsmarkt, maar ook voor participatie op andere terreinen, zoals democratische processen en actief burgerschap.

Europese vaardighedenagenda

Volwasseneneducatie is cruciaal om de doelstellingen van de Europese vaardighedenagenda te verwezenlijken, doordat het volwassenen volop mogelijkheden biedt om hun vaardigheden te verbeteren en uit te breiden. Door het grote publiek te bereiken, een compleet pakket aan vaardigheden aan te bieden en lesmethodes te gebruiken waarbij de cursist centraal staat, loopt volwasseneneducatie voorop bij het creëren van een 'Lerend Europa'.

Bijscholingstrajecten

Volwasseneneducatie speelt een sleutelrol bij het implementeren van een strategie voor bijscholingstrajecten. Door flexibele Volwasseneneducatie speelt een sleutelrol bij het implementeren van een strategie voor bijscholingstrajecten. Door flexibele cursussen op het gebied van basisvaardigheden en levensvaardigheden aan te bieden aan een breed publiek geeft volwasseneneducatie mensen de mogelijkheid zich te ontwikkelen en beter werk te vinden.

Beleid op het gebied van volwasseneneducatie

Actiekader van CONFINTEA VII in Marrakesh: de transformerende kracht van volwasseneneducatie

Door op 17 juni 2022 in Marrakesh een actiekader aan te nemen ter afsluiting van de zevende Internationale Conferentie over Volwasseneneducatie hebben vertegenwoordigers van meer dan 140 landen afgesproken zich volop in te zetten om de visie van het recht op levenslang leren in de praktijk ten uitvoer te brengen. Het plan is om het aantal lerende volwassenen significant te laten toenemen en daartoe moet er meer geïnvesteerd worden in volwasseneneducatie.

Maatschappelijke organisaties die zich bezighouden met volwasseneneducatie over de hele wereld (EAEA en haar leden voor de Europese regio) werken samen met overheidsinstellingen om deze ambitieuze visie te vervullen.

Europese agenda voor volwasseneneducatie

De Europese Agenda voor volwasseneneducatie benadrukt het belang van volwasseneneducatie bij het bevorderen van sociale integratie, actief burgerschap en continue persoonlijke ontwikkeling. De EAEA en haar leden behoren tot de belangrijkste actoren als het gaat om het implementeren van de Agenda. Volwasseneneducatie voert activiteiten uit om mensen te bereiken, te steunen en te helpen die het verst verwijderd zijn van kansen om te leren of werken en die door omstandigheden geen vooropleiding hebben afgerond.

De EAEA heeft de volgende adviezen voor Europese en nationale beleidsmakers:

- erken de voordelen en het belang van niet-formele volwasseneneducatie voor individuen, gemeenschappen en samenleving – en voor de democratie, de arbeidsmarkt, het gezondheidsstelsel en andere cruciale gebieden.
- onderken dat de grote uitdagingen waar Europa mee te maken heeft, niet kunnen worden opgelost zonder volwasseneneducatie.
- zie volwasseneneducatie als een belangrijke politieke prioriteit voor Europa.
- besef dat het concept 'vaardigheden' een breed scala aan leermogelijkheden omvat, op zowel werk- als privégebied.
- gebruik het Europese semester als een belangrijk instrument om volwasseneneducatie te steunen en ontwikkelen.
- zorg dat levenslang leren de basis vormt van de Europese onderwijsruimte en ken alle sectoren gelijke status en prioriteit toe.
- benader de implementatie van de Europese pijler van sociale rechten vanuit het oogpunt van de burger, en zorg dat levenslang leren hiervan deel uitmaakt.
- stimuleer samenwerking om bredere steun te bieden voor levenslang leren in EU-landen en de rest van de wereld.
- zorg voor meer samenwerking en uitwisselingen tussen beleid, praktijk en onderzoek.
- organiseer of stimuleer burgerdialoog voor volwasseneneducatie en steun maatschappelijke organisaties.
- ontwikkel en implementeer governance- en financieringssystemen die nodig zijn om een breed publiek te bereiken met een hoogwaardig aanbod voor levenslang leren.
- steun volwasseneneducatie met voldoende financiële middelen en zie dit als een investering, niet als een kostenpost.
- ontwikkel coherente systemen voor levenslang leren die mensen helpen om vooruitgang te boeken; besteed hierbij ook aandacht aan validering en erkenning van vaardigheden en diploma's.
- financier en stimuleer leren in gemeenschappen.
- creëer financiële prikkels voor instellingen voor volwasseneneducatie, zodat zij cursussen klimaatgeletterdheid kunnen aanbieden voor volwassenen.
- promoot klimaatvoorlichtingsprogramma's die volwassenen in staat stellen om stappen te ondernemen om klimaatverandering tegen te gaan in hun gemeenschap.
- steun gemeenschapsinitiatieven waarbij volwassenen worden betrokken bij duurzame projecten, zoals gemeenschappelijke tuinen, energie-efficiënt renoveren en afvalvermindering.
- bied continue professionele ontwikkeling aan voor docenten die werkzaam zijn in de volwasseneneducatie en leg daarbij de nadruk op het bevorderen van transformatieve processen, democratie en vrede.
- steun netwerken en mentorprogramma's op het gebied van peer learning om de beste praktijken en innovaties binnen de volwasseneneducatie te delen.

Manifest over volwasseneneducatie *in de 21e eeuw*

EUROPEAN ASSOCIATION FOR
THE EDUCATION OF ADULTS

Mundo-J, Rue de l'Industrie 10, 1000 Brussels
<https://eaea.org/>